

מקורות הדין

1. בתלמוד בבלי מסכת חולין דף קד עמוד ב – חובת קנינה והדחה

תניא, בית שמאי אומרים: מקנה, ובית הלל אומרים: מדיח; מאי מקנה ומאי מדיח? בית שמאי אומרים: מקנה והוא הדין למדיח, וב"ה אומרים: מדיח – והוא הדין למקנה, מר אמר חדא, ומר אמר חדא, ולא פליגי.

2. חולין דף קה עמוד ב – חובת נטילה/ דין תבשיל אמצעיים רשות, אמר רב נחמן: לא שנו אלא בין תבשיל לתבשיל, אבל בין תבשיל לגבינה – חובה.

3. חולין דף קד עמוד ב – קולת עוף / נטילת יום תנא אגרא חמוה דרבי אבא: עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, הוא תני לה והוא אמר לה: בלא נטילת ידים ובלא קינוח הפה. רב יצחק בריה דרב משרשיא איקלע לבי רב אשי, אייתו ליה גבינה – אכל, אייתו ליה בשרא אכל, ולא משא ידיה; אמרי ליה: והא תאני אגרא חמוה דרבי אבא עוף וגבינה נאכלין באפיקורן, עוף וגבינה – אין, בשר וגבינה לא! אמר להו: הני מילי – בליליא, אבל ביממא – הא חזינא.

4. חולין דף קה עמוד א – משמעות סדר האכילה/ חובת המתנה אמר רב חסדא: אכל בשר – אסור לאכול גבינה. גבינה – מותר לאכול בשר! ... אמר מר עוקבא: אנא, להא מלתא, חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא – כי הוה אכיל בשרא האידנא לא הוה אכל גבינה עד למחר עד השתא, ואילו אנא – בהא סעודתא הוא דלא אכילנא, לסעודתא אחרייתא – אכילנא.

המתנה בין בשר לחלב – חלק ב

שאלות חזרה סימן פט – שלא לאכול גבינה אחר בשר

סעיף א: אכילת גבינה לאחר בשר

1. כיצד ינהג אדם שאכל בשר בהמה או עוף ורוצה לאכול גבינה? מהו גדר סעודה אחרת?

2. מהו טעם חיוב המתנה בין בשר לחלב, מה הנפק"מ, מה נפסק להלכה במצא בשר בין שיניו?

סעיף ב: אכילת בשר לאחר גבינה

3. 'קינוח והדחה' – האם שניהם נדרשים ומתי, האם באים בנוסף לנטילה, מה הדין ביום, ומה הדין בעוף?

4. במה ניתן לעשות קינוח פה, האם מקנחים בקמח חיטה, או בתפוח, האם הקינוח הוא בלעיסה או דווקא בבליעה?

5. מה דינם של מים אמצעיים לעניין אם שפשף ידיו בגופו לאחר נטילה, הסיח דעתו, לא ניגב ידיו, נטל בשאר משקים?

6. האם יש חיוב המתנה לאחר גבינה והאם נכון להחמיר בכך, ומה הדין בגבינה קשה או מתולעת ובגבינות שלנו?

סעיף ג: תבשיל של בשר או גבינה

7. האוכל תבשיל של בשר מתי מותר באכילת גבינה פרט לגבי מרק, שומן, תבשיל ורוטב ובמה חמור תבשיל גבינה מגבינה?

8. מה דין מאכל פרווה שנתבשל בקדרה של בשר ומה הדין אם נותר בו מעט משומן הבשר עצמו.

9. האם שמש המגיש את המאכלים ולא אוכל אותם צריך נטילה למים אמצעיים?

סעיף ד: הפרדת פת וכלים בין סעודות בשר לחלב

10. מה דינם של פת, מפה וסכין ששמשו לסעודת בשר ורוצים להשתמש בהם לסעודת חלב?

שיטת רש"י בטעם המתנה

5. טור יורה דעה הלכות בשר בחלב סימן פט

לפי שהבשר מוציא שומן ומושך טעם עד זמן ארוך ולפי זה הטעם אם לא אכלו אלא שלעסו לתינוק א"צ להמתין דכיון שלא אכלו אינו מוציא טעם והרמב"ם נתן טעם לשהייה משום בשר שבין השיניים ולפי דבריו לאחר ששהה כשיעור מותר אפילו נשאר בשר בין השיניים והלועס לתינוק צריך להמתין וטוב לאחוז בחומרי ב' הטעמים.

6. תלמוד בבלי מסכת חולין דף קה עמוד א

גופא, אמר רב חסדא: אכל בשר - אסור לאכול גבינה, גבינה - מותר לאכול בשר. אמר ליה רב אחא בר יוסף לרב חסדא: בשר שבין השיניים מהו? קרי עליה: הבשר עודנו בין שיניהם.

כדפרשי' לפי שהבשר מוציא שומן והלכך הלועס בשר לתינוק אפילו לא אכלו צריך ג"כ להמתין עד סעודה אחרית עכ"ל. והכי נהגין:

7. ספר איסור והיתר הארוך שער מ סימן ז

כדפרשי' לפי שהבשר מוציא שומן והלכך הלועס בשר לתינוק אפילו לא אכלו צריך ג"כ להמתין עד סעודה אחרית עכ"ל. והכי נהגין:

להחמיר על עצמו

8. ים של שלמה מסכת חולין פרק ח סימן ו

אפילו אדם הנזהר בכל הפרישות אינו רשאי להחמיר על עצמו, למנוע אכילת בשר אחר גבינה, אם לא שבא מכשול לידו, [אן] שהשיניים נקובים וקרוב לודאי שלא יוכל לנקרם, ומ"מ יוכל לצוות לבני ביתו, שלא יביאו לפניו ב' תבשילין אחד של גבינה ואחד של בשר בסעודה אחת, ובארנו דאחר שנסתם התלמוד אין להחמיר נגד התלמוד, זולת סיבה ותקלה שבא לידו, ובצירוף שמצינו נמי שהראשונים חכמי התלמוד נמי החמירו על עצמם בדבר ההוא:

פיסקא (מרדכי סימן תרפ"ז) תשובות מהר"ם, ששאל אדוני, ששמע שאני נוהג שלא לאכול בשר בהמה וחיה אחר גבינה, ומקיל בבשר עוף, בימי חורפי הייתי מתלוצץ בבני אדם העושים כן, ואדבריה שרי לי מרי, היה נראה בעיני כמו מיןות, עד שפעם אחת מסעודה לסעודה מצאתי גבינה בין השניים, גזרתי על עצמי להחמיר בבשר אחר גבינה, כמו גבינה אחר בשר, ואין בדבר זה כמו חולק על התלמוד, ולא כמוסיף שהוא גורע, דהא חזינן פרק כ"ה (ק"ה ע"א) דאמרי אנא להא מילתא חלא בר חמרא לגבי אבא, דאילו אבא כי אכיל ביש' כו', וכל חד מצי לאחמורי אנפשיה, לעשות משמרת, ובשר עוף אני מקיל, כי עוף וגבינה נאכלין באפיקורן (ק"ד ע"ב), ושלום, מאיר ב"ב ז"ל,

ונראה בעיני, מאחר שכתב מהר"ם שהיה נראה בעיניו כעין מיןות כו', א"כ משמע להדיא מי שלא בא לידו תקלה לא יכול להחמיר, והוי כמו מיןות, ואין להקשות מאחר שעיקר תלוי בתקלה שבא לידו, א"כ מה צריך לתלות בהני אמוראי, דכל אחד הוסיף על עצמו, כבר תירץ מהרא"י בת"ה סי' ק"א, דמשום תקלה שאירע בפעם אחת לא ראוי להחמיר, לולי שמצינו שהם נמי החמירו, ובוודאי כל הני אמוראים שהחמירו לאו משום סיבה שבא לידם החמירו, דא"כ מאי אמרי אנא חלא בר חמרא כו', אלא מעצמם החמירו, ואין להקשות איך יכולים להחמיר בלא סיבה ותקלה, משום דהאמוראים יכולין שפיר להוסיף ולגזור כפי השעה, והנראה להם, ואינם נראים כחולקים מידי, אבל אחר שנסתם התלמוד, פשיטא שאין להחמיר נגד התלמוד, זולת סיבה ותקלה שבא לידו, בצירוף שמצינו שהראשונים נמי החמירו על עצמם, וכ"ש שנראה כמיןות מי שלא רוצה לאכול בשר אפי' אחר תבשיל של גבינה.

9. תלמוד בבלי מסכת סוכה דף כו עמוד ב

משנה. מעשה והביאו לו לרבן יוחנן בן זכאי לטעום את התבשיל, ולרבן גמליאל שני כותבות ודלי של מים, ואמרו: העלום לסוכה. וכשנתנו לו לרבי צדוק אוכל פחות מכביצה, נטלו במפה ואכלו חוץ לסוכה, ולא בירך אחריו.

10. ר"ן (על הרי"ף) מסכת סוכה דף יא עמוד א

ובתר הכי קתני ומעשה ברבי צדוק שלא החמיר על עצמו לומר שאם רצה ת"ח שלא להחמיר על עצמו בכך רשאי ולא הוי כמי שאינו מדקדק במצות.

מקצת דיני תולעים

11. שולחן ערוך יורה דעה סימן פד סעיף א

שרצים הגדלים במים שבכלים ושבבורות, שיחין ומערות שאינם נובעים, מותרים אעפ"י שאין להם סנפיר וקשקשת. לפיכך שוחה ושותה מהם, ואינו חושש לשרצים שבהם אם יזדמנו לתוך פיו. (אבל אסור לשאוב בכלי ולשתות מהם) (אשירי פא"ט וארוך כלל מ"א וכל בו). ואם פירשו ממקום רבית, כגון לאחורי הבור או על שפת הכלי מבחוץ, אף על פי שחזרו, אסורים. ומסתמא אין לחוש שמא פירשו. אבל אם לא פירשו אלא על דופן הכלי מבפנים, מותרים.

12. שולחן ערוך יורה דעה סימן פד סעיף טז

עוד נוהגים בתולעים של גבינה לאכלן, אף על פי שקופצין הנה והנה על הגבינה. אבל אם פירשו לגמרי, אסורים אותן (מהרא"י ובארוך כמ"א דין י'). מיהו אם נתערבו בשאר מאכל, ולא יכולין להסירן משם, אין אסורין המאכל,

גבינה קשה ומיושנת

13. בן איש חי שנה שנייה פרשת שלח לך סעיף טו

ופה עירנו בגדאד אנחנו מורין כך, אם היא גבינה קשה שעבר עליה ששה חדשים או יותר, שוהין ששה שעות, ואם לא עברו עליה ששה חדשים ממתין שעה אחת לכל חודש אחד, שאם עבר חודש ממתין שעה, ואם שני חדשים ממתין שתי שעות, וכעזה"ד,

והרה"ג מהר"א מני נר"ו העיד דאין מנהגם בעה"ק ירושלם ת"ו להמתין אחר גבינה כלום, בין חדשה בין ישנה, ודע דהנהגים להמתין בגבינה, הוא אפילו שלוקה או צלוחה,

ומנהג רבינו האר"י ז"ל היה מחמיר ביותר, דכל אותו יום שאוכל גבינה אינו אוכל בשר, אשריו ואשרי חלקו:

ביטול בשר או חלב בפרווה

14. שולחן ערוך יורה דעה הלכות תערובות סימן צט סעיף ו

כזית חלב שנפל למים ונתבטל בס', ואח"כ נפל מן המים לקדירה של בשר, מותר, אף על פי שאין בבשר ס' נגד החלב, שהרי נתבטל במים (בארוך). וכל כיוצא בזה.